

TRUAILLIÚ AEIR AGUS TORAINN

Déanann truailliú aeir agus barraíocht torainn dochar dár sláinte agus dár gcomhshaol. Eascaíonn truailliú aeir go príomha ó thionscail, ó iompar, ó tháirgeadh fuinnimh agus ón talmhaíocht. Féachann straitéis cáilíochta aeir AE le comhlíonadh iomlán na reachtaíochta cáilíochta aeir atá ann cheana a bhaint amach faoi 2020 agus leagtar síos spriocanna fadtéarmacha sa straitéis do 2030. Leis an Treoir um Thorann Timpeallachta cabhraítear chun leibhéal torainn in AE a shainaithint agus na bearta is gá a thógáil chun na leibhéal sin a laghdú mar is cuí. Rialaítear truailliú aeir agus torainn ó fhoinsí sonracha le reachtaíocht ar leith.

AN BUNÚS DLÍ

Airteagail 191 go 193 den Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh (CFAE).

CÚLRA GINEARÁLTA

Is féidir le truailliú aeir a bheith ina chúis le galair chardashoithíochacha agus riospráide, chomh maith le hailse, agus tá sé ina phríomhchúis chomhshaoil le bás anabair in AE. Is carcanaigin ghéineatocsaineach dhaonna iad substaintí ar leith amhail arsanaic, caidmiam, nicil agus hidreacarbóin aramatacha, agus níl aon tairseach inaitheanta ann a bhféadfaí a rá nach bhfuil baol ag baint leo faoi bhun an tairsigh sin. Bíonn droch thionchar ag an truailliú aeir ar cháilíocht uisce agus ithreach freisin agus déanann sé dochar d'eiceachórais trí eotrófú (truailliú ón iomarca nitrigin) agus báisteach aigéadach. Dá bhrí sin, imrítear tionchar ar thalmhaíocht agus ar fhoraóisí, chomh maith le hábhar agus foirgnimh. Tá go leor foinsí aerthruaillithe ann, ach eascaíonn sé go príomha ó thionscail, ó iompar, ó tháirgeadh fuinnimh agus ón talmhaíocht. Cé go bhfuil truailliú aeir san Eoraip laghdaithe go ginearálta le blianta anuas, tá sprioc fadtéarmach an Aontais, is é sin 'leibhéal cáilíochta aeir a bhaint amach nach bhfuil tionchar diúltach suntasach acu ar shláinte an duine ná ar an gcomhshaol', fós i mbaol. Déantar sárú ar chaighdeáin maidir le cáilíocht an aeir go minic, go háirithe i gceantair uirbeacha ('teophointí') – áit a bhfuil formhór na nEorpach ina gcónaí. Is iad cáithníní míne, dé-ocsaíd nítrigine agus ózón ar leibhéal na talún na truailléáin is mó a chruthaíonn fadhbanna sa lá atá inniu ann.

Tá ardú ag teacht ar leibhéal torainn timpeallachta i gceantair uirbeacha, mar thoradh go príomha ar an méadú atá ag teacht ar an trácht agus ar ghníomhaíochtaí tionsclaíochacha agus áineasa. Meastar go bhfulaingíonn thart ar 20% de dhaonra AE le leibhéal torainn a meastar a bheith do-ghlactha. Is féidir leis sin tionchar a imirt ar cháilíocht saoil agus a bheith ciontach as leibhéal shuntasacha struis, suaitheadh codlata agus éifeachtaí

díobhálacha ar an tsláinte amhail fadhbanna cardashoithíocha. Bíonn tionchar ag torann ar fhiadhúlra freisin.

ÉACHTAÍ MAIDIR LE TRUAILLIÚ AEIR A CHOMHRAC

Tá cáilíocht an aeir san Eoraip feabhsaithe go mór ó thosaigh AE ag dul i ngleic leis an gceist ar dtús sna 1970idí. Tá substaintí amhail dé-ocsaíd sulfair (SO₂), aonocsaíd charbóin (CO), beinséin (C₆H₆) agus luaidhe (Pb) laghdaithe go mór ó shin. Tá trí shásra dlí dhifriúla ag AE chun truailliú aeir a bhainistiú: sainmhíniú a dhéanamh ar chaighdeán maidir le cáilíocht an aeir go ginearálta i ndáil le tiúchan truailléan aeir san aer comhthimpeallach; teorainneacha náisiúnta a shocrú maidir le hiomlán na n-astaíochtaí truailléan; agus reachtaíocht, atá sonrach maidir leis an bhfoinse, a dhearadh, e.g. chun astaíochtaí tionsclaíocha a rialú nó chun caighdeán a shocrú d'astaíochtaí feithicle, d'éifeachtúlacht fuinnimh nó do cháilíocht breosla. Déantar an reachtaíocht seo a chomhlánú le straitéisí agus bearta chun cosaint comhshaoil a chur chun cinn agus é a chomhtháthú isteach in earnálacha eile.

A. Cáilíocht an aeir chomhthimpeallaigh

Ag tógáil ar na cuspóirí sa [Straitéis Théamúil maidir le Truailliú Aeir](#) ó 2005 (chun cáithníní míne a laghdú 75% agus ózón ar leibhéal na talún a laghdú 60%, agus chun an bagairt ar an gcomhshaoil ó aigéadú agus eotrófú araon a laghdú 55% — é sin ar fad faoi 2020 i gcomparáid le leibhéal 2000), tháinig treoir athbhreithnithe maidir le cáilíocht an aeir chomhthimpeallaigh i bhfeidhm i Meitheamh 2008, a rinne cumasc ar fhormhór na reachtaíochta a bhí sa réimse cheana. Is é an [ceathrú 'fothreoir'](#) ón Treoir Réime maidir le Cáilíocht an Aeir an t-aon cheann atá fós i bhfeidhm, lena socraítear spriocluachanna (nach bhfuil chomh dian le teorainnluachanna) maidir le harsanaic, caidmiam, mearcair, nicil agus hidreacarbóin aramatacha iltimthriallacha.

Tá [Treoir 2008/50/CE](#) maidir le cáilíocht an aeir chomhthimpeallaigh dírithe ar an truailliú aeir a laghdú go leibhéal lena n-íoslaghdaítear éifeachtaí dochracha ar shláinte an duine agus ar an gcomhshaoil. Chuige sin, leagtar síos leis an Treoir bearta chun cuspóirí don cháilíocht aeir chomhthimpeallaigh a shainmhíniú agus a bhunú (i.e. teorainneacha nár cheart a shárú in áit ar bith in AE) maidir leis na príomhthruailléan aeir (dé-ocsaíd sulfair, dé-ocsaíd nítrigine, ocsaíd nítrigine, ábhar cáithníníneach (sármhín), luaidhe, beinséin, aonocsaíd charbóin agus ózón). Tá ceangal ar Bhallstáit limistéir agus ceirtleáin a shainmhíniú chun caighdeán an cháilíocht aeir a mheas agus a bhainistiú, chun faireachán a dhéanamh ar threochtaí fadtéarmacha agus an fhaisnéis a chur ar fáil don phobal. Má tá cáilíocht an aeir go maith in áit éigin, ní mór é a choinneáil mar sin; má sáraítear na luachanna tairseacha in áit éigin, caithear gníomh a dhéanamh ina leith.

I ndeireadh na bliana 2013, sheol an Coimisiún an Clár Aer Glan don Eoraip, a bhfuil dhá phríomhspríoc leis: comhlíonadh na reachtaíochta atá ann cheana go dtí 2020 agus cuspóirí nua cáilíochta aeir don tréimhse go dtí 2030. Is í an [Treoir Athbhreithnithe um Uasteoireannacha Astaíochta Náisiúnta](#) an príomhionstraim reachtach chun na spriocanna sin a bhaint amach, lena leagtar síos uasteorainneacha astaíochtaí náisiúnta níos géire maidir le cúig phríomhthruailléan – dé-ocsaíd sulfair, ocsaíd nítrigine, comhdhúile so-ghalaithe orgánacha neamh-mheatáin, amóinia agus ábhar

cáithníneach sármhín – chun a n-éifeachtaí dochracha ar an gcomhshaol a laghdú agus an tionchar atá acu ar shláinte an duine i gcomparáid le 2005a laghdú faoina leath. Cuireann an treoir ceangal ar Bhallstáit clár náisiúnta a tharraingt suas maidir le truailliú aeir a rialú. Leis an Treoir déantar trasuí freisin ar ghealltanais 2020 um laghdú a ghlac AE agus a Bhallstáit faoi Phrótocal athbhreithnithe Gothenburg chuig Coinbhinsiún Choimisiún Eacnamaíochta na Náisiún Aontaithe don Eoraip (UNECE) ar thruailliú aeir trasteorann fadraoin chun laghdú a dhéanamh ar an aigéadú, ar an eotrófú agus ar an ózón ar leibhéal na talún. Glacadh treoir nua mar chuid den chlár freisin chun truailliú aeir ó [ghléasra dócháin mheánmhéide](#), amhail gléasra a úsáidtear do ghiniúint leictreachais nó téamh baile, a laghdú.

B. Iompar de bhóthar

Glacadh roinnt teoracha chun truailliú ó iompar de bhóthar a theorannú trí chaighdeáin feidhmíochta maidir le hastaíochtaí a shocrú do chatagóirí éagsúla feithiclí, amhail gluasteáin, feithiclí tráchtála éadroma, leoraithe, busanna agus gluaisrothair, agus trí rialú a dhéanamh ar cháilíocht an bhreosla. Leis na caighdeáin astaíochta reatha Euro 5 agus Euro 6 do ghluasteáin agus veaineanna éadroma leagtar síos teoireannacha astaíochta maidir le roinnt truaillí aeir, go háirithe ocsaíd nítrigine agus ábhar cáithníneach. Ceanglaítear ar Bhallstáit diúltú do chineálcheadú, do chlárú, do dhíol agus do thabhairt isteach feithiclí (agus feistí rialaithe truaillithe athsholáthair) nach gcomhlíonann na teorainneacha sin. Ó Mheán Fómhair 2017 i leith, tá timthriall tástála níos réadúla in úsáid: tástáiltear ‘Astaíochtaí faoi Dhálaí Tiomána’ (RDE) do chineálacha nua gluasteán chun fíordhálaí tiomána a léiriú. Ina theannta sin, tá [rialacha](#) ann freisin maidir le comhréireacht inseirbhíse (lena gceanglaítear ar fheithiclí leanúint de chaighdeáin a chomhlíonadh fad is atá siad i gcúrsaíocht), marthanacht feistí rialaithe truaillithe, córais dhiagnóiseacha ar bord (DAB) agus ídiú breosla a thomhas, agus maidir leis an rochtain atá ag oibreoirí neamhspleácha ar fhaisnéis faoi fheithiclí a dheisiú agus a chothabháil. Tá rialacha comhchosúla i bhfeidhm maidir le [feithiclí tromshaothair](#), amhail busanna agus leoraithe. Glacadh rialachán nua [maidir le cineálcheadú agus faireachas margaidh ar mhótarfeithiclí](#), infheidhme ón 1 Meán Fómhair 2020, le gairid chun cáilíocht agus neamhspleáchas na seirbhísí teicniúla a mhéadú agus chun a fhíorú an gcomhlíonann na feithiclí atá ar na bóithre cheana na ceanglais.

C. Astaíochtaí iompair eile

Chun laghdú a dhéanamh ar an truailliú aeir ó longa – a deirtear atá freagrach as 50 000 bás anabáí bliantúil – shocraigh AE teorainn maidir leis an [gcion sulfair](#) i mbreoslaí umair muirí a úsáidtear sna longa a oibríonn i bhfarraigí na hEorpa. Titfidh an teorainn ginearálta sulfair ó 3.5% go 0.5% faoi 2020 i gcomhréir le teorainneacha a d’aontaigh an Eagraíocht Mhuirí Idirnáisiúnta. Ó 2015 i leith, tá caighdeán níos géire fós de 0.1% i bhfeidhm i limistéir ar leith ainmnithe mar ‘Limistéir Rialaithe Astaíochtaí Sulfair’ (SECAs), amhail an Mhuir Bhailt, an Mhuir nIocht agus an Mhuir Thuaidh. Tá caighdeáin feidhmíochta bhreise maidir le hastaíochtaí socraithe [d’innealra soghluaiste neamhbhóthair](#), amhail tochtóirí, ollscartairí agus sábhla slabhreacha, chomh maith le do tharracóirí talmaíochta agus foraoiseachta agus árthaí siamsaíochta amhail báid spórt.

D. Astaíochtaí ón dtionsclaíocht

Cumhdaítear gníomhaíochtaí tionsclaíocha an-truailitheach arb iad is cúis le sciar suntasach den truailiú san Eoraip sa [Treoir maidir le hAstaíochtaí Tionsclaíocha](#) (IED). Déanann sé na treoracha ábhartha uile (maidir le dramhaíl a loscadh, comhdhúile so-ghalaithe orgánacha, mórghléasraí dócháin, cosc agus rialú comhtháite ar thruailiú, etc.) a chomhdhlúthú agus a chumasc isteach in aon ionstraim reachtach chomhleanúnach amháin, agus é mar aidhm léi cur chun feidhme na reachtaíochta a éascú agus truailiú ó fhoinsí tionsclaíocha éagsúla a íoslaghdú. Leis an Treoir maidir le hAstaíochtaí Tionsclaíocha leagtar síos na hoibleagáidí uile atá le comhlíonadh ag gach suiteáil tionsclaíoch, tá liosta sa treoir de na bearta chun truailiú uisce, aeir agus ithreach a chosc, agus soláthraítear bunús inti chun ceadúnais nó ceadanna oibríochta do shuiteálacha tionsclaíocha a tharraingt suas. Ag úsáid cur chuige comhtháite, cuirtear feidhmíocht chomhshaoil iomlán an ghléasra san áireamh inti, lena n-áirítear úsáid amhábhhar nó éifeachtúlacht fuinnimh. Tá ról lárnach ag coincheap 'na teicníochtaí is fearr atá ar fáil' (BATs), mar atá ag solúbthacht, iniúchtaí ar an gcomhshaol agus rannpháirtíocht an phobail.

ÉACHTAÍ MAIDIR LE TRUAILIÚ TORAINN

Tá dhá réimse i gceist le cur chuige AE maidir le truailiú torainn: creat ginearálta chun leibhéil truailithe torainn a shainaithint a bhfuil gá le gníomh ar leibhéal an Bhallstáit agus AE araon ina leith; agus píosaí éagsúla reachtaíochta maidir leis na príomhfhoinsí torainn, amhail torann ó thrácht ar bhóithre, san aer agus ar iarnróid, chomh maith le torann ó threalamh d'úsáid lasmuigh.

Tá sé mar aidhm leis an [Treoir Réime maidir le torann timpeallachta](#) laghdú a dhéanamh ar nochtadh ar thorann timpeallachta trí chomhchuibhiú a dhéanamh ar tháscairí torainn agus modhanna measúnaithe, agus faisnéis maidir le nochtadh ar thorann a bhailiú i bhfoirm 'léarscáileanna torainn', agus an fhaisnéis sin a chur ar fáil don phobal. Ar an mbonn sin, tá ceangal ar na Ballstáit pleananna gníomhaíochta a tharraingt suas chun aghaidh a thabhairt ar fhadhbanna torainn. Ní mór athbhreithniú a dhéanamh ar léarscáileanna torainn agus pleananna gníomhaíochtaí gach cúig bliana ar a laghad.

Leis an rialachán maidir le [leibhéal na fuaime](#) ó mhótarfheithiclí tugtar isteach modh tástála nua chun astaíochtaí torainn a thomhas, déantar na luachanna teorainneacha torainn a ísliú agus áirítear forálacha breise maidir le hastaíochtaí fuaime a chur san áireamh sa nós imeachta cineálcheadaithe. Tá rialachán eile a shocraíonn teorainneacha torainn do mhóipéidí agus gluaisrothair. Déantar comhlánú ar na rialachán sin le rialacha breise maidir le tástáil agus teorannú ar leibhéal [torann rollta bonn](#) agus maidir leis na leibhéil sin a laghdú de réir a chéile.

Ó mhí Meithimh 2016 i leith, tá feidhm ag [rialacha AE maidir le torann eitlíochta](#) i gcomhréir leis an 'gCur Chuige Cothrom' arna chruthú ag an Eagraíocht Eitlíochta Sibhialta Idirnáisiúnta (ICAO) ó mhí Meithimh 2016 maidir le haerfoirt a mbíonn níos mó ná 50,000 gluaiseacht aerárthaí sibhialta in aghaidh na bliana iontu. Tá ceithre phríomhghné i gceist leis an gcur chuige sin atá deartha chun sainaithint a dhéanamh ar an mbealach is éifeachtaí ó thaobh costais de chun dul i ngleic le torann aerárthaigh

ag gach aerfort aonair: leibhéal torainn a laghdú ag an bhfoinse le húsáid aerárthaí nua-aimseartha, an talamh timpeall ar aerfoirt a bhainistiú ar bhealach inbhuanaitheach, nósanna imeachta oibríochta a ghlacadh chun tionchar an torainn ar an talamh a laghdú, agus, más gá, srianta oibríochta a thabhairt isteach amhail cosc ar eitiltí oíche.

I gcomhthéacs na [treorach maidir le hIdir-inoibritheacht Iarnróid](#), socraítear na huasleibhéal torainn is féidir le (gnáth) feithiclí iarnróid nua a tháirgeadh le [sonraíocht theicniúil don idir-inoibritheacht](#) (STI) maidir le torann. Leis an [rialachán um muirear torainn](#) dreasaítear iarfheistiú vaiginí lastais le bloc coscáin ilchodacha ar thorann íseal.

Is féidir le suiteálacha móra tionsclaíocha agus talmhaíochta arna gcumhdach ag an Treoir maidir le hAstaíochtaí Tionsclaíocha (IED) ceadanna a fháil trí na teicníochtaí is fearr atá ar fáil (BAT) a úsáid mar thagairtí. Déantar rialáil freisin ar thorann ó ghléasra tógála (e.g. torann ó thochaltóirí, lódairí, innealra crécharta agus craenacha túir), chomh maith le torann ó árthaí áineasa nó ó threalamh d'úsáid lasmuigh.

RÓL PHARLAIMINT NA HEORPA

D'imir an Pharlaimint ról cinntitheach maidir le beartas comhshaoil forásach a cheapadh chun truailliú aeir agus torainn a chomhrac.

Mar shampla, vótáil Feisirí ar son ísliú suntasach ó 3.5% go 0.5% ar an gcion díobhálach sulfair i mbreoslaí muirí faoi 2020 agus d'éirigh leo cur i gcoinne iarrachtaí an sprioc sin a chur siar ar feadh cúig bliana. I gcomhréir le moltaí ón Eagraíocht Dhomhanda Sláinte, d'iarr an Pharlaimint rialacha níos géire freisin maidir le cáilíocht aeir, go háirithe maidir le cáithníní míne. Nuair a tháinig sé chun solais sna Stáit Aontaithe gur úsáid grúpa Volkswagen bogearra a rinne cúbláil ar thástálacha chun astaíochtaí NOX a bhrú síos, chuir an Pharlaimint coiste fiosrúcháin sealadach (EMIS) maidir le tomhas astaíochtaí in earnáil na ngluaisteán ar bun chun iniúchadh a dhéanamh ar an scéal. Sa tuarascáil chríochnaitheach uaithi, d'iarr an Pharlaimint go dtabharfaí chun cuntasachta na Ballstáit agus monaróirí gluaisteán agus áitíonn sí orthu gluaisteáin mhór-thruailliúcháin a iarfheistiú nó a tharraingt siar ón margadh.

Maidir le torann timpeallachta, chuir an Pharlaimint béim arís is arís eile ar an ngá atá ann tuilleadh ciorraithe a dhéanamh ar theorainnluachanna agus ar an ngá le nósanna imeachta tomhais níos fearr. D'iarr sí go mbunófaí luachanna AE don torann timpeall ar aerfoirt agus go gcuirfí le bearta laghdaithe torainn chun scairdeitleáin fhoshonacha mhíleata a chumhdach. Ina theannta sin, d'fhormheas sí céimniú isteach teorainneacha torainn nua, níos ísle do ghluaisteáin agus rinne sí feachtasaíocht rathúil freisin maidir le lipéid a thabhairt isteach chun tomhaltóirí a chur ar an eolas faoi leibhéal torainn, atá cosúil leis na scéimeanna atá ann cheana maidir le héifeachtúlacht breosla, torann bonn agus astaíochtaí CO2.

Christian Kurrer
01/2021

